

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 11.8.2011
KOM(2011) 489 slutlig

2011/0217 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT

om Europaåret för medborgarna (2013)

{SEK(2011) 996 slutlig}

MOTIVERING

1. BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

• Allmän bakgrund

Unionsmedborgarskap i enlighet med artikel 20 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ges automatiskt till alla medlemsstaternas medborgare och innebär en kompletterande uppsättning rättigheter, bl.a. rätten att fritt röra och uppehålla sig i andra medlemsstater än den där de är medborgare.

Rätten att fritt röra och uppehålla sig i medlemsstaterna i enlighet med artikel 21 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 45 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna är en av de mest uppskattade individuella rättigheterna i EU-rätten. Den fria rörligheten är så gott som synonym med EU-medborgarskapet¹, i det att den utgör den mest påtagliga yttringen av fördelarna med EU-medborgarskapet.

Mer allmänt bidrar den fria rörligheten till att fylla unionsmedborgarskapet med ett påtagligt innehåll i vardagen: de medborgare som berikar sina liv genom att resa till eller bosätta sig i andra medlemsstater måste ta reda på och utnyttja de omfattande rättigheter som EU ger i sådana lägen. De har bl.a. rättigheter som konsumenter i andra medlemsstater, rätt till tillgång till utbildning, rätt att få sina examensbevis erkända, rätt till vård och rätt att tjäna in eller bevara socialförsäkringsförmåner.

Unionsmedborgarnas rätt att rösta och kandidera i val till Europaparlamentet och kommunalvalen i de medlemsstater där de är bosatta har också stor betydelse, eftersom den ger unionsmedborgarna möjlighet att delta i EU:s demokratiska liv och samtidigt bidrar till deras samhälleliga integration i det nya landet.

Dessutom är unionsmedborgarskapet nära knutet till Europeiska unionens demokratiska principer² som utgör grunden för medborgarnas delaktighet i unionens demokrati.

• Motiv och syfte

Under 2009 bodde uppskattningsvis 11,9 miljoner unionsmedborgare i en annan medlemsstat, och många fler kan komma att utöva denna rättighet vid någon tidpunkt: en Eurobarometerundersökning från 2009³ visade att över en tredjedel (35 %) av EU-medborgarna kunde tänka sig att arbeta i en annan medlemsstat. Undersökningen visade dock också att nästan en femtedel av européerna tycker att det finns för många hinder för att arbeta i en annan medlemsstat. Enligt en annan undersökning från 2009⁴ var bristen på information (och språksvårigheter) det största hindret för gränspendling, som vid sidan av migration till andra länder är den vanligaste formen av geografisk rörlighet på arbetsmarknaden i EU.

¹ Eurobarometerundersökningen *European Citizenship – Cross-border mobility*, augusti 2010.

² Avdelning II i EU-fördraget, särskilt artiklarna 9, 10 och 11.

³ Eurobarometerundersökning 263, *The Internal Market: Awareness – Perceptions – Impacts*, april 2009.

⁴ Vetenskaplig rapport om rörlighet över gränserna för arbetstagare i EU-27/EES-EFTA-länderna, beställd av Europeiska kommissionen, januari 2009.

Dessa resultat bekräftades av en undersökning 2010 av vad EU-medborgare som faktiskt utövat sin fria rörlighet hade för erfarenheter⁵. Som svar på frågan hur rörligheten inom EU kunde underlättas svarade de tillfrågade att EU-medborgarna behöver praktisk information om vilka rättigheter de har i just det EU-land där de ska bosätta sig. Undersökningen visade också att den information medborgarna behöver för att utöva sin fria rörlighet inte bara rör den fria rörligheten i snäv bemärkelse. Av de administrativa frågor som man undersökt före en flytt till en annan medlemsstat nämndes särskilt två saker, nämligen social trygghet och erkännande av examensbevis.

Det är uppenbart att de som vill studera, arbeta, leva som pensionär eller bo i en annan medlemsstat behöver tillräckligt med information om de olika rättigheter de har i sådana situationer för att kunna utöva dem i praktiken. Utan den kunskapen kan de inte fatta välunderbyggda beslut om hur de ska utnyttja sin rätt till fri rörlighet.

I vidare mening har medborgarnas medvetenhet om sin rätt till fri rörlighet och sina allmänna rättigheter som unionsmedborgare avgörande betydelse för att enskilda, företag och samhället som helhet ska kunna ta vara på alla den inre marknadens möjligheter.

De avsevärda luckorna i medborgarnas medvetenhet om sina rättigheter visades framkom i en Eurobarometerundersökning från 2010⁶ som visade att även om européerna känner till att de är EU-medborgare (79 % sade sig ha hört begreppet EU-medborgare) saknar de exakta kunskaper om vilka rättigheter som följer med medborgarskapet. Bland annat känner bara 43 % till innebörden i begreppet EU-medborgare och nästan hälften av EU:s medborgare (48 %) uppger sig vara ”inte särskilt väl informerade” om sina rättigheter.

I meddelandet *Rapport om EU-medborgarskapet 2010: Att undanröja hindren för EU-medborgarnas möjligheter att utöva sina rättigheter*⁷ kartlade kommissionen de största hindren som medborgarna stöter på i sin vardag när de vill utöva sina rättigheter som EU-medborgare. Kommissionen skisserade 25 åtgärder mot hindren och konstaterade att EU-medborgarna hindras att utöva sina rättigheter därför att de inte är medvetna om dem, varför kommissionen tillkännagav sin avsikt att intensifiera informationen om medborgarnas rättigheter i allmänhet och om rätten till fri rörlighet i synnerhet. Valet av 2013 som Europaåret för medborgarna med särskilda evenemang om EU-medborgarskap och medborgartillvända initiativ följer alltså av rapporten om EU-medborgarskapet 2010 som en åtgärd för att avhjälpa denna bristande medvetenhet.

Det övergripande syftet med det föreslagna Europaåret för medborgarna är att se till att alla EU-medborgare känner till sina rättigheter, så att de kan fatta välunderbyggda beslut om hur de ska använda sin rätt till fri rörlighet, och underlätta den faktiska tillämpningen av denna rätt. Europaårets särskilda mål är följande:

- Att öka unionsmedborgarnas medvetenhet om deras rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i Europeiska unionen och mer allmänt om deras rättigheter i situationer som rör mer än ett land, inbegripet deras rätt att medverka i unionens demokratiska process.

⁵ Eurobarometerundersökningen *European Citizenship – Cross-border mobility*, augusti 2010.

⁶ Eurobarometerundersökning 294, *EU citizenship*, mars 2010.

⁷ KOM(2010) 603 slutlig, 27.10.2010.

- Att öka unionsmedborgarnas medvetenhet om hur de konkret kan gynnas av unionens rättigheter och politiska insatser när de bor i en annan medlemsstat, och att uppmuntra deras aktiva delaktighet i samhälleliga forum om unionens politik och frågor.
- Att stimulera debatt om den fria rörlighetens följder och möjligheter som en oförytterlig del av unionsmedborgarskapet, särskilt när det gäller att stärka sammanhållningen i samhället, förståelsen mellan unionsmedborgarna och bandet mellan medborgarna och unionen.

• Förenlighet med unionens övriga politiska insatser och mål

Det föreslagna Europaåret bygger på den befintliga starka kopplingen och allmänhetens positiva associationer mellan rätten till fri rörlighet och EU-medborgarskapet, och målet är att ge EU-medborgarskapet konkret betydelse. Det omsätter på så sätt i praktiken kommissionens politiska mål att sätta medborgarna i centrum för EU:s politiska dagordning och bidra till att göra EU-medborgarskapet mer påtagligt i människors vardag.

Europaåret är också ett sätt att infria det löfte som kommissionens ordförande José Manuel Barroso gav den 3 september 2009 i sina politiska riktlinjer för den nya kommissionen, nämligen att stärka EU-medborgarskapet genom att stärka bandet mellan medborgarna och EU och genom att ge deras rättigheter påtaglig verkan.

Det svarar även på Europaparlamentets resolution av den 15 december 2010 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen (2009-2010) – institutionella aspekter efter Lissabonfördragets ikraftträdande. I den resolutionen uppmanar parlamentet kommissionen att göra 2013 till Europaåret för medborgarskap för att stimulera diskussionen om unionsmedborgarskapet och upplysa unionsmedborgarna om deras rättigheter, särskilt de nya rättigheter de fått genom att Lissabonfördraget trätt i kraft.

Därför lades planen för Europaåret för medborgarna 2013 fram för den interinstitutionella informationsgruppen den 18 januari 2011.

Europaåret överensstämmer vidare med Stockholmsprogrammet⁸, som sätter medborgaren i centrum för EU:s politik för frihet, säkerhet och rättvisa och inriktas på att bygga ett medborgarnas Europa bl.a. genom att se till att medborgarna kan utöva sin rätt till fri rörlighet.

Europaårets mål överensstämmer med målen för strategin Europa 2020, då underlättande av fri rörlighet och arbetstagares rörlighet framhävts i flaggskeppsinitiativen *Unga på väg* och *En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen*⁹ liksom i *Europeiska året för arbetstagares rörlighet 2006* och EU:s tillhörande handlingsplan för rörlighet för arbetstagarna¹⁰ som ett sätt att ta itu med de demografiska förändringarna på arbetsmarknaden, öka människornas anställbarhet och öka de europeiska ekonomiernas konkurrenskraft.

⁸ Stockholmsprogrammet – ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd, EUT C 115, 4.5.2010. s. 1.

⁹ KOM(2010) 477 slutlig, 15.9.2010 och KOM(2010) 682 slutlig, 23.11.2010.

¹⁰ KOM(2007) 773 slutlig. 6.12.2007.

Den fria rörligheten är också en förutsättning för – och kan stimulera – medborgarnas utövande av en rad rättigheter i andra länder, t.ex. rätten att söka arbete och arbeta, passagerar- och turisträttigheter och rätten att som konsument få tillgång till varor och tjänster i andra medlemsstater. Att underlätta den fria rörligheten kan därför bl.a. bidra till målen för kommissionens initiativ för en nystart för den inre marknaden¹¹, eftersom detta kan få allmänheten att ta vara på de möjligheter som den inre marknaden erbjuder. Europaåret kan också direkt öka medvetenheten om dessa möjligheter och rättigheter, genom att ge allmänheten information om alla relevanta rättigheter i situationer där flera EU-länder berörs.

Vidare är Europaåret avsett att bygga på rapporten om EU-medborgarskapet 2010 och bidra till den rapportens mål att undanröja kvarstående hinder för utövandet av EU-medborgarnas rättigheter.

Av rapporten framgår vilka problem medborgarna främst har när de försöker utöva sina rättigheter i andra medlemsstater. Det är inte bara hindren för fri rörlighet i egentlig mening som tas upp utan även ett antal frågor av direkt intresse för medborgare som överväger att utnyttja den fria rörligheten, där EU behöver öka sina satsningar på informationsspridning och undanröjande av hinder i den mån EU:s behörighet tillåter det. Frågorna är bl.a. internationella pars ägandeförhållanden, erkännande av civilståndshandlingar i andra länder, skydd av misstänkta och åtalade vid straffrättsliga förfaranden, gränsöverskridande beskattning, gränsöverskridande hälso- och sjukvård och e-hälsa, passagerar- och turisträttigheter, konsumenträttigheter, erkännande av examens- och behörighetsbevis, socialförsäkringsfrågor, rösträtt och medvetenhet om EU-medborgarskapet.

Europaåret för medborgarna kan därför till stor del utgå från rapporten om EU-medborgarskapet 2010 så att målen och åtgärderna koncentreras på de viktigaste frågorna för att underlätta EU-medborgarnas fria rörlighet.

Samtidigt kan Europaåret bidra till den process som kommissionen inlett för att kartlägga och undanröja hinder, i den mån EU:s behörighet tillåter det, och lägga grunden för en handlingsplan som kan presenteras 2013 om undanröjande av kvarstående hinder för EU-medborgarnas utövande av sina rättigheter, i enlighet med rapporten om EU-medborgarskapet 2010. Genom att bidra till den här processen för att EU-medborgarna faktiskt ska kunna utöva sina rättigheter kan Europaåret bidra till målet för artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, där det stadgas att EU-medborgarna ”ska ha de rättigheter [...] som föreskrivs i fördragen”, bl.a. rätten till fri rörlighet.

Ett Europaår för medborgarna 2013 ger också osökt tillfälle att höja profilen för EU-medborgarskapet och dess konkreta fördelar, eftersom det då kommer att ha varit tjugo år sedan EU-medborgarskapet infördes genom Maastrichtfördraget. Europaåret ska också genom att framhäva EU-politikens effekter i vardagen visa på medborgarperspektivet och medborgarnas betydelse för att forma EU. I kombination med informationskampanjer om rösträtt och valbarhet i det land man är bosatt i blir detta också betydelsefullt inför valet till Europaparlamentet 2014. Informationskampanjernas genomslag kan stärkas genom samordning och samverkan med andra EU-institutioners, särskilt parlamentets, och medlemsstaternas åtgärder inför valet.

¹¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: *På väg mot en inre marknadsakt – Att skapa en verkligt konkurrenskraftig social marknadsekonomi. Femtio förslag för att arbeta, driva företagsverksamhet och handel bättre tillsammans*, KOM(2010) 608 slutlig, 27.10.2010.

2. RESULTAT AV SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER OCH KONSEKVENSBEDÖMNINGAR

• Samråd med berörda parter

Under kommissionens offentliga samråd på temat ”EU-medborgarnas rättigheter – vägen framåt”, som avslutades den 15 juni 2010, och konferensen på samma tema den 1–2 juli 2010, gav det civila samhällets organisationer sitt tydliga stöd till tanken på att fokusera EU:s insatser på EU-medborgarskapets innebörd, de rättigheter det medför och sätt på vilket det kan få praktisk betydelse i vardagen. Centrala aktörer har dessutom uttryckt sitt starka stöd för informationssatsningar för att råda bot på glappet mellan rättsreglerna om EU-medborgarnas fria rörlighet och de hinder som medborgarna stöter på i praktiken.

Kommissionen presenterade också planerna på ett Europaår för medborgarna den 15 december 2010 inom sin regelbundna dialog med det civila samhället. Här fick kommissionen positiva reaktioner på åtgärder för vissa aspekter av utövandet av EU-medborgarskapets rättigheter t.ex. uppmuntra medborgarnas delaktighet i samhället och aktiva medverkan i deltagardemokratien.

• Insamling av underlag

Relevanta uppgifter samlades in genom ett antal av den senaste tidens Eurobarometerundersökningar, som anges ovan i avsnittet Motiv och syfte.

• Konsekvensbedömning

En bedömning genomfördes¹².

3. RÄTTSLIGA ASPEKTER PÅ FÖRSLAGET

• Sammanfattning av förslaget

Målet för Europaåret är att öka kännedomen hos informationsförmedlare och allmänheten om EU-medborgares rättigheter för att underlätta utövandet av rätten att fritt röra sig och bosätta sig.

Därför ska kampanjen öka EU-medborgarnas kunskaper om sin rätt till fri rörlighet och andra rättigheter i situationer som rör flera medlemsstater, bl.a. deras rätt att medverka i EU:s demokratiska process.

Kampanjen ska också göra EU-medborgarna mer medvetna om hur de gynnas av EU:s rättigheter och politiska insatser när de vistas i ett annat land, t.ex. genom att uppmuntra deras medverkan i samhälleliga forum om EU-politik och EU-frågor.

Slutligen är det meningen att kampanjen ska inleda en debatt om den fria rörlighetens effekter och möjligheter i dess egenskap av en oförytterlig del av EU-medborgarskapet, särskilt när det gäller att stärka sammanhållningen i samhället, förståelsen mellan medborgarna och bandet mellan medborgarna och EU.

¹² SEK(2011)xxx

- **Rättslig grund**

Enligt artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska EU-medborgare ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i fördragen, bland annat rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

EU-medborgarnas rätt att fritt röra sig och bosätta sig återfinns också i artikel 21.1 i samma fördrag:

”Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförande av fördragen.”

Det viktigaste målet med förslaget till beslut om Europaåret för medborgare är att göra det lättare för EU-medborgarna att utöva sin rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i andra medlemsstater genom att öka deras kännedom om sina rättigheter. Dess mål omfattas därför av artikel 21.1 i fördraget. Samtidigt bidrar förslaget till att ge verkan åt målet med artikel 20.2 enligt vilken EU-medborgarna ska ha rätt att fritt röra sig.

Detta förslag har därför som rättslig grund artikel 21.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, där det föreskrivs att om en åtgärd från unionens sida är nödvändig för att uppnå detta mål och om inte befogenheter för detta föreskrivs i fördragen, får Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta bestämmelser i syfte att underlätta utövandet av de rättigheter som avses i artikel 21.1 i fördraget.

- **Subsidiaritetsprincipen**

Den viktigaste fråga som det föreslagna Europaåret ska ägnas åt är EU-medborgarnas brist på medvetenhet och detaljerade kunskaper om sin rätt till att röra och uppehålla sig fritt och andra rättigheter de har som EU-medborgare, särskilt i situationer som rör mer än ett land. Bristen på kunskap om EU-medborgarskapet och dess praktiska fördelar för enskilda, som är den bakomliggande orsaken, har gränsöverskridande karaktär. Även om medlemsstaterna har det primära ansvaret för att informera allmänheten om dess rättigheter som EU-medborgare, förutsätter åtgärder för att hantera det här problemet multilaterala partnerskap, gränsöverskridande informations- och erfarenhetsutbyte och information och spridning av bra lösningar i hela EU. Därför kan målen med det föreslagna Europaåret bättre uppnås på EU-nivå.

- **Proportionalitetsprincipen**

Som sagts i den bedömning som åtföljer detta förslag¹³ går de åtgärder som ska vidtas under Europaåret inte utöver vad som är nödvändigt för att nå målen. Förslaget överensstämmer därför med proportionalitetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen.

- **Inverkan på de grundläggande rättigheterna**

Enligt artikel 45 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har EU-medborgarna rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i medlemsstaterna. Eftersom Europaårets

¹³ SEK(2011) xxx.

mål är att underlätta utövandet av denna rättighet kommer det att ha en avsevärd positiv inverkan för stadgans faktiska tillämpning.

4. BUDGETKONSEKVENSER

Inga ytterligare medel äskas för Europaåret. Flexibiliteten för årliga omprioriteringar inom ramen för Generaldirektoratet för kommunikations budgetposter och program ger tillräckligt utrymme för att genomföra Europaåret med en budget på omkring 1 miljon euro.

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT

om Europaåret för medborgarna (2013)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT
DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 21.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande¹⁴,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande¹⁵,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och

av följande skäl:

- (1) I artikel 20.1 i fördraget stadgas om unionsmedborgarskap som komplement till det nationella medborgarskapet, i det att det sägs att varje person som är medborgare i en medlemsstat ska vara unionsmedborgare. Enligt artikel 20.2 ska unionsmedborgarna ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i fördragen, bland annat rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier. Unionsmedborgarnas rätt att fritt röra sig och uppehålla sig anges också i artikel 21 i fördraget.
- (2) När Lissabonfördraget trädde i kraft stärktes unionsmedborgarskapets ställning, och de därtill hörande rättigheterna stärktes bland annat genom att en ny rättighet infördes, nämligen medborgarinitiativet enligt vilket en miljon medborgare från ett betydande antal medlemsstater kan uppmana kommissionen att lägga fram förslag inom något av EU:s ansvarsområden.
- (3) De rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet är införlivade i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt stadgans ingress sätter unionen ”människan i centrum för sin verksamhet genom att inrätta ett unionsmedborgarskap och skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa”. I avdelning V i stadgan anges medborgarnas rättigheter, vilket i artikel 45 inbegriper varje unionsmedborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

¹⁴ EUT C , , s. .

¹⁵ EUT C , , s. .

- (4) Därför sätts i Stockholmsprogrammet¹⁶ medborgaren i centrum för EU:s politik inom frihet, säkerhet och rättvisa. Programmet inriktas på att bygga ett medborgarnas Europa, bland annat genom att se till att medborgarna kan utöva sin rätt till fri rörlighet.
- (5) Europaparlamentet uppmanar i sin resolution av den 15 december 2010 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen (2009-2010) – institutionella aspekter efter Lissabonfördragets ikraftträdande¹⁷ kommissionen att göra 2013 till "Europeiska året för medborgarskap" för att stimulera diskussionen om unionsmedborgarskapet och upplysa unionsmedborgarna om deras rättigheter, särskilt de nya rättigheter de fått genom att Lissabonfördraget trätt i kraft.
- (6) Sedan den fria rörligheten infördes 1957 i Romfördraget som en av de fyra grundläggande friheterna har rätten att fritt röra sig och uppehålla sig visat sitt värde som en hörnsten för den inre marknaden som gynnar både medlemsstaternas ekonomier och enskilda människor.
- (7) Särskilt kan fri rörlighet för arbetskraft bidra till att hantera de demografiska förändringarnas inverkan på arbetsmarknaden och samtidigt öka människors anställbarhet och stärka det europeiska näringslivets konkurrenskraft. Dessutom är fri rörlighet antingen en förutsättning för – och kan stimulera – medborgarnas utövande av en rad i unionslagstiftningen angivna rättigheter, såsom rätten att i egenskap av konsument få tillgång till varor och tjänster eller rättigheter som passagerare eller turist. Att underlätta den fria rörligheten kan därför stärka medborgarnas möjligheter att ta vara på den inre marknadens möjligheter och samtidigt driva på tillväxten.
- (8) Unionsmedborgarna sätter stort värde på rätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier som en central individuell rätt knuten till unionsmedborgarskapet. Den belyser och främjar en bättre förståelse för den europeiska integrationens fördelar och uppmuntrar också medborgarna att ta del i Europeiska unionens utveckling. När medborgarna reser till andra medlemsstater eller bosätter sig i dem blir de medvetna om och utnyttjar de omfattande rättigheter som unionslagstiftningen ger dem i situationer där mer än ett land berörs. Att utöva rätten att fritt röra sig och uppehålla sig bidrar därför till att göra unionsmedborgarskapet påtagligt i medborgarnas vardag.
- (9) Trots att rätten att fritt röra sig och uppehålla sig är fast förankrad i unionens primärrätt och vidareutvecklad i sekundärrätten kvarstår fortfarande ett gap mellan de tillämpliga rättsreglerna och de förhållanden som medborgarna upplever när de försöker utöva rätten i praktiken. Förutom osäkerheten kring rörlighetens fördelar upplever även unionsmedborgarna alltför många praktiska hinder vid resor och boende i andra länder i unionen.
- (10) I rapporten om EU-medborgarskapet 2010, *Att undanröja hindren för EU-medborgarnas möjligheter att utöva sina rättigheter*¹⁸, kartlägger kommissionen de huvudsakliga hindren som medborgarna fortfarande stöter på i sin vardag när de vill utöva sina rättigheter som unionsmedborgare, särskilt i situationer som berör mer än

¹⁶ KOM(2009) 262 slutlig, 10.6.2009.

¹⁷ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=SV&reference=P7-TA-2010-0483>

¹⁸ KOM(2010) 603 slutlig.

en medlemsstat, och kommissionen beskriver 25 konkreta åtgärder mot hindren. Ett av hindren ansågs vara informationsbrist. Kommissionen konstaterade i den här rapporten att unionsmedborgarna hindras från att utöva sina rättigheter eftersom de inte är medvetna om dem, och tillkännagav därför sin avsikt att intensifiera spridningen av information till unionsmedborgarna om deras rättigheter, särskilt rätten till fri rörlighet.

- (11) Eftersom rätten till fri rörlighet avsevärt förbättrar enskildas liv har det avgörande betydelse att information om att denna rätt existerar och hur man utövar den finns tillgänglig så vitt som möjligt. Eftersom alla unionsmedborgare kan tänkas utöva denna rätt bör informationssatsningar genomföras i hela unionen.
- (12) För att unionsmedborgarna ska kunna fatta välunderbyggda beslut om utövandet av sin rätt till fri rörlighet räcker det inte med att informera dem enbart om rätten till fri rörlighet, utan det har också stor betydelse att unionsmedborgarna är tillräckligt informerade om de andra i unionslagstiftningen stadfästa rättigheter de åtnjuter i situationer som berör mer än en medlemsstat. Informationen gör det också möjligt för dem att till fullo utnyttja dessa rättigheter om de bestämmer sig för att utnyttja sin rätt till fri rörlighet.
- (13) Särskilt bör unionsmedborgare som överväger att utnyttja sin rätt till fri rörlighet informeras om sina rättigheter att tjäna in eller bibehålla rättigheter i fråga om social trygghet enligt unionens bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen. Dessa bestämmelser garanterar att de inte missgynnas i fråga om sociala trygghetsrättigheter när de flyttar inom Europeiska unionen. De bör också informeras om sin rätt att få yrkeskvalifikationer erkända och om de sociala och samhällsliga kompetenser som utgör kärnan i den europeiska ramen av nyckelkompetenser för livslångt lärande¹⁹ och som kan rusta dem att till fullo delta i samhällslivet och utöva sina rättigheter enligt unionslagstiftningen.
- (14) Samtidigt bör medborgarna också informeras bättre om sina rättigheter som passagerare på alla transportmedel i Europeiska unionen och om sina rättigheter som konsument i situationer där mer än ett land berörs. Om de litar på att deras konsumenträttigheter skyddas i praktiken kommer de att bidra i högre grad till att potentialen på en alleuropeisk marknad för varor och tjänster tas till vara och dessutom kommer de att dra bättre fördel av den. På liknande sätt bör medborgarna också informeras bättre om allmän produktsäkerhet och marknadstillsyn, så att de känner till hur deras hälsa och deras rättigheter skyddas i hela EU, särskilt när det gäller hot och risker de inte kan motverka individuellt. Det är också viktigt att öka medborgarnas medvetenhet om deras rätt till hälso- och sjukvård i andra medlemsstater, så att de fullt ut kan utnyttja trygg, god vård i andra europeiska länder.
- (15) Medvetenhet om den rösträtt och valbarhet som unionsmedborgare åtnjuter har grundläggande betydelse på detta område. Unionsmedborgarna bör vara fullständigt medvetna om sin rätt att rösta och kandidera till kommunalval och val till Europaparlamentet i den medlemsstat där de är bosatta. Samtidigt kan politisk

¹⁹ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande, EUT L 394, 30.12.2006, s. 10.

delaktighet bidra till integrationen av unionsmedborgarna i den medlemsstat där de valt att bosätta sig.

- (16) Att öka medborgarnas medvetenhet om fördelarna med dessa rättigheter, både för dem personligen och för samhället, kan också bidra till en starkare känsla av delaktighet och tillhörighet i unionen.
- (17) Ett Europaår för medborgarna 2013 ger osökt tillfälle att informera allmänheten om de rättigheter som är knutna till unionsmedborgarskapet och därigenom bidra till målet att underlätta utövandet av rätten till fri rörlighet.
- (18) Under 2013 infaller tjugårsdagen av införandet av unionsmedborgarskapet genom Maastrichtfördraget, som trädde i kraft den 1 november 1993. Europaåret för medborgarna kommer att uppmärksammas genom uppföljningen av rapporten om EU-medborgarskapet och av en handlingsplan för undanröjande av de sista hindren för EU-medborgarnas åtnjutande av sina rättigheter. Detta Europaår kommer att fästa uppmärksamheten på unionsmedborgarskapet och dess påtagliga fördelar för enskilda, bland annat genom att visa hur unionens politik får konkreta effekter i medborgarnas vardag genom att undanröja hinder för deras åtnjutande av rättigheterna.
- (19) Att göra medborgarna mer medvetna om sina rättigheter, inbegripet rösträtt och valbarhet i den medlemsstat där de är bosatta, är också betydelsefullt inför valet till Europaparlamentet 2014. Informationens genomslag bör stärkas genom nära samordning och utnyttjande av synergieffekter med relevanta åtgärder som genomförs av andra unionsinstitutioner, särskilt Europaparlamentet, och medlemsstaterna inför detta val.
- (20) För att verksamheten under genomförandeåret 2013 ska bli så verkningsfull och resurseffektiv som möjligt är det viktigt att genomföra en rad förberedande åtgärder under fullständigt iakttagande av artikel 49.6 i budgetförordningen²⁰.
- (21) I samband med Europaåret bör man använda befintliga verktyg för delaktighet och de rättigheter som anges i artiklarna 10 och 11 i fördraget om Europeiska unionen för att uppmuntra medborgarnas delaktighet i genomförandet av handlingsplanen från 2013 för avlägsnande av hinder för åtnjutande av medborgarnas rättigheter, och mer allmänt för att utforma EU-insatser som ger rättigheterna genomslag i praktiken. Det europeiska civilsamhällets organisationer bör ha en central roll i detta avseende.
- (22) Huvudansvaret för att öka medborgarnas medvetenhet om deras rättigheter som unionsmedborgare vilar på medlemsstaterna. Åtgärder på unionsnivå kompletterar och understöder nationella åtgärder på detta område, i enlighet med det politiska uttalandet *Samarbete för kommunikation om Europa* som Europaparlamentet, rådet och kommissionen undertecknade den 22 oktober 2008²¹.

²⁰ Rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 av den 25 juni 2002 med budgetförordning för Europeiska gemenskapernas allmänna budget (budgetförordningen) (EUT L 248, 16.9.2002, s. 1), i dess ändrade lydelse enligt förordning (EG, Euratom) nr 1995/2006 av den 13 december 2006 (EUT L 390, 30.12.2006, s. 1).

²¹ EUT C 13, 20.1.2009, s. 3.

- (23) Med tanke på den föreslagna åtgärdens omfattning, särskilt på grund av behovet av multilaterala partnerskap, gränsöverskridande informationsutbyte och unions-omfattande kampanjer och spridning av god praxis, kan Europaårets mål bättre uppnås på unionsnivå. Unionen får därför vidta relevanta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta beslut inte utöver vad som krävs för att nå de målen.
- (24) Lämpliga åtgärder bör vidtas för att förebygga oegentligheter och bedrägeri, och nödvändiga åtgärder bör vidtas för att återkräva förlorade, felaktigt utbetalda eller felaktigt använda medel i enlighet med rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen²², rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter²³ samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF)²⁴.
- (25) Unionsfinansiering för annan verksamhet än den som finansieras med Europaårets budget kan lämnas genom befintliga unionsprogram eller strukturfonderna, särskilt programmet "Ett Europa för medborgarna" och programmet "Grundläggande rättigheter och medborgarskap".

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte

År 2013 utses härmed till "Europaåret för medborgarna" (nedan kallat *Europaåret*).

Artikel 2

Mål

Europaårets allmänna mål ska vara att öka medvetenheten om de rättigheter som är knutna till unionsmedborgarskapet för att hjälpa medborgarna att till fullo ta vara på rätten att fritt röra sig och uppehålla sig på medlemsstaternas territorium. Därför ska Europaåret bland annat inriktas på möjligheter för aktivt medborgarskap och utövande av rättigheter för unionsmedborgare som uppehåller sig i en annan medlemsstat än sin egen, för studerande, arbetstagare, konsumenter och varu- och tjänsteleverantörer i hela unionen.

Med detta som utgångspunkt ska Europaårets särskilda mål vara följande:

²² EGT L 312, 23.12.1995, s. 1.

²³ EGT L 292, 15.11.1996, s. 2.

²⁴ EGT L 136, 31.5.1999, s. 1.

- Att öka unionsmedborgarnas medvetenhet om deras rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i Europeiska unionen och mer allmänt om deras rättigheter i situationer som rör mer än ett land, inbegripet deras rätt att medverka i unionens demokratiska process.
- Att öka unionsmedborgarnas medvetenhet om hur de konkret kan gynnas av unionens rättigheter och politiska insatser när de bor i en annan medlemsstat, och att uppmuntra deras aktiva delaktighet i samhällseliga forum om unionens politik och frågor.
- Att stimulera debatt om den fria rörlighetens följder och möjligheter som en oförytterlig del av unionsmedborgarskapet, särskilt när det gäller att stärka sammanhållningen i samhället, förståelsen mellan unionsmedborgarna och bandet mellan medborgarna och unionen.

Artikel 3

Berörda åtgärder

1. Åtgärder att vidta för att nå målen i artikel 2 kan inbegripa följande på unionsnivå eller nationell, regional eller lokal nivå med anknytning till Europaårets mål:
 - Informations-, utbildnings- och folkbildningskampanjer som vänder sig till allmänheten eller till särskilda målgrupper.
 - Utbyte av information, erfarenheter och bra lösningar mellan nationella, regionala och lokala myndigheter och andra organisationer.
 - Konferenser och evenemang som syftar till att främja debatt och öka medvetenheten om betydelsen av och fördelarna med rätten att fritt röra sig och uppehålla sig och mer allmänt medborgarnas rättigheter i egenskap av unionsmedborgare.
 - Användning av befintliga flerspråkiga kommunikationsverktyg för att underlätta medborgarnas bidrag för att ge deras rättigheter genomslag i praktiken och i största allmänhet nå Europaårets mål.
 - Stärkande och synliggörande av den flerspråkiga tjänsten Europa direkt och webbportalen Ditt Europa som centrala delar av ett heltäckande informationssystem om unionsmedborgares rättigheter.
 - Stärkande och synliggörande av problemlösningsverktyg som Solvit så att unionsmedborgarna kan använda och ta vara på sina rättigheter bättre.
2. Närmare uppgifter om sådana åtgärder som avses i punkt 1 anges i bilagan.
3. Kommissionen och medlemsstaterna får slå fast att andra åtgärder bidrar till Europaårets mål och tillåta att Europaårets namn används i främjandet av dessa åtgärder, under förutsättning att de bidrar till de mål som anges i artikel 2.

Artikel 4

Samordning på unionsnivå och genomförande

Kommissionen ska samarbeta nära med medlemsstaterna och med organ och sammanslutningar som företräder lokala och regionala intressen, särskilt Regionkommittén.

Kommissionen ska också samarbeta nära med Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

Kommissionen ska sammankalla möten med företrädare för europeiska organisationer eller organ verksamma inom skyddet av medborgerliga rättigheter och berörda parter för att hjälpa kommissionen att genomföra Europaåret på unionsnivå.

Kommissionen ska genomföra detta beslut på unionsnivå.

Artikel 5

Finansiella bestämmelser

1. Åtgärder som är unionsomfattande och som avses i del A i bilagan ska föranleda ett upphandlingsavtal eller tilldelning av bidrag som finansieras av unionens allmänna budget.
2. Åtgärder som är unionsomfattande och som avses i del B i bilagan får erhålla stöd från unionens allmänna budget.

Artikel 6

Internationellt samarbete

I samband med Europaåret får kommissionen samarbeta med lämpliga internationella organisationer.

Artikel 7

Skydd av unionens ekonomiska intressen

1. Kommissionen ska se till att unionens ekonomiska intressen skyddas i samband med åtgärder som finansieras enligt detta beslut, genom att förebyggande åtgärder vidtas mot bedrägeri, korruption och annan olaglig verksamhet med hjälp av effektiva kontroller och genom att belopp som otillbörligt betalats ut återkrävs samt, om oegentligheter upptäcks, genom effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder. Kommissionen får även göra kontroller och inspektioner på plats enligt detta beslut, i enlighet med rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter. Vid behov får utredningar även utföras av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF) enligt Europaparlamentets och rådets

förordning (EG) nr 1073/1999 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF)²⁵.

2. För de unionsåtgärder som finansieras enligt detta beslut ska med sådana oegentligheter som avses i artikel 1.2 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 menas varje överträdelse av en bestämmelse i unionsrätten eller brott mot en bestämmelse i ett avtal som är följden av en handling eller en underlåtenhet av en ekonomisk aktör och som har lett eller skulle ha kunnat leda till en negativ ekonomisk effekt för unionens allmänna budget, genom en otillbörlig utgift.
3. Kommission ska minska, hålla inne eller återkräva ekonomiskt bistånd som har beviljats för en åtgärd, om det visar sig att oegentligheter har förekommit, i synnerhet om detta beslut eller enskilda beslut eller avtal om beviljande av stödet inte har följts, eller om det visar sig att åtgärden utan kommissionens godkännande har ändrats på ett sätt som står i strid med dess inriktning eller genomförandevillkor.
4. Om tidsfristerna inte har iakttagits eller om endast en del av det tilldelade finansiella stödet är berättigat till följd av hur en insats genomförts, ska kommissionen begära att stödmottagaren yttrar sig inom en viss tid. Om stödmottagaren inte ger något tillfredsställande svar, får kommissionen inställa utbetalningen av det återstående finansiella stödet och begära återbetalning av belopp som redan har betalats ut.
5. Belopp som felaktigt betalats ut ska återbetalas till kommissionen. Ränta ska läggas till belopp som inte återbetalas i tid enligt villkoren i budgetförordningen²⁶.

Artikel 8

Övervakning och utvärdering

Senast den 31 december 2014 ska kommissionen lämna en rapport till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om genomförandet, resultaten och den övergripande bedömningen av de initiativ som detta beslut avser.

²⁵ EGT L 136, 31.5.1999, s. 1.

²⁶ Rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 av den 25 juni 2002 med budgetförordning för Europeiska gemenskapernas allmänna budget (budgetförordningen) (EUT L 248, 16.9.2002, s. 1), i dess ändrade lydelse enligt förordning (EG, Euratom) nr 1995/2006 av den 13 december 2006 (EUT L 390, 30.12.2006, s. 1).

Artikel 9

Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i

På Europaparlamentets vägnar
Ordförande

På rådets vägnar
Ordförande

BILAGA

ÅTGÄRDER SOM AVSES I ARTIKEL 3

Allmänt sett kommer Europaåret att genomföras genom en bred unionsomfattande informationskampanj som kan kompletteras av medlemsstaternas åtgärder. Både unionens och medlemsstaternas åtgärder kan dessutom involvera det civila samhället och andra berörda parter för att skapa delaktighet hos alla nyckelaktörer. Europaåret ska genomföras genom följande åtgärder:

A. DIREKTA UNIONSINITIATIV

Finansieringen tar i allmänhet formen av direkta inköp av varor och tjänster enligt befintliga ramavtal. En del av finansieringen kan anslås till språktjänster (översättning, tolkning, flerspråkig information).

Informations- och främjandekampanjer, inbegripet

- produktion och spridning av audiovisuellt och tryckt material med de budskap som skisseras i artikel 2,
- evenemang och forum med hög profil för utbyte av erfarenheter och bra lösningar,
- åtgärder för att sprida resultat och framhäva de av unionens program, åtgärder och initiativ som bidrar till Europaårets mål,
- uppbyggnad av en webbplats med information på Europa (http://europa.eu/index_sv.htm) om de åtgärder som vidtas i anslutning till Europaåret.

B. MEDFINANSIERING AV UNIONSINITIATIV

Ingen medfinansiering av initiativ planeras.

C. INITIATIV SOM INTE FÅR EKONOMISKT STÖD FRÅN UNIONEN

Unionen beviljar icke-ekonomiskt stöd, bl.a. skriftligt tillstånd att använda märket när detta har utformats och annat material med anknytning till Europaåret, till initiativ som bedrivs av offentliga eller privata organisationer, förutsatt att de för kommissionen visar att initiativen utförs eller kommer att utföras under 2013 och sannolikt kommer att lämna ett avsevärt bidrag till uppnåendet av Europaårets mål.
